Lausunto talousarvioesityksen sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutuksista

Pasi Moisio

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Sosiaali- ja terveysvaliokunta HE 175/2026 vp 09.10.2026

Hallituskauden sopeutukset nähtävillä nyt kaikki voimassa yhtä aikaa

- Hallitusohjelmaan kirjatut etuusmuutokset on pääosin toteutettu jo vaalikauden aikana.
  - Työttömyysturvan muutokset, yleisen asumistuen muutokset, toimeentulotuessa hyväksyttävien asumismenojen muutos, yleistuki ja toimeentulotuen kokonaisuudistus sekä vuosia 2024-2027 koskeva indeksijäädytys.

- Indeksijäädytyksen 2024-2027 vaikutus: Jäädytettyjen etuuksien reaalitaso -10,2%, etuusmenot -549Me

Kokonaisvaikutusten arviointi - nyt

Eduskunta edellyttää yleistuen, työvoimapalvelu-uudistuksen, toimeentulotukiuudistuksen ja kuntouttavaa työtoimintaa koskevien muutosten yhteisvaikutuksia työttömien toimeentuloon, palveluihin ja työllistymiseen seurataan.

Lakisääteinen perusturvan riittävyyden arviointi ja ministeriön yhteisvaikutusarviot kuvaavat muutosten vaikutuksia kotitalouksien tuloihin.

Rekistereistä voidaan seurata etuuksien saajamääriä ja työllisyyttä.

Kokonaisvaikutusten arviointi - ongelma

Nykyisillä tietopohjilla etuuksien kokonaisvaikutuksia, puhumattakaan etuus- ja palvelumuutosten yhteisvaikutuksista, ei voida arvioida.

- Henkilöiden etuus- ja palvelupolkuja ei voida seurata rekistereistä kuukausitasolla.

Uudistuksia ei myöskään yleensä valmistella niin, että niiden vaikutusten myöhempi arviointi olisi suunniteltu.

Kokonaisvaikutusten arviointi edellyttää, että arviointi otetaan huomioon

a) tietopohjassa,
b) lainvalmistelussa ja
c) resursseja kohdennettaessa.

Kokonaisvaikutusten arviointi - ratkaisu

Seuraavan vaalikauden sosiaaliturvaratkaisut tehdään tiukassa julkisen talouden tilanteessa.

Tarvitaan yksilötason kuukausi-tasoinen tietopohja etuus- ja palvelupoluista.

- Sen avulla voidaan seurata yksilöiden ja perheiden etuuksien ja niihin liittyvien palvelujen muutoksia, ja tämä mahdollistaisi kokonaisvaikutusten arvioinnin sekä myös kausaalimenetelmien hyödyntämisen yksittäisten uudistusten vaikutusten arvionnissa.

Kiitos